

Rapportage Provincies

Versie op basis van alle rapportages

Aan : Stuurgroep Leren voor Duurzaamheid
Van : programmamanagement
Datum : 18 september 2001
Kopie : Agendaleden
Betreft : Rapportage Provincies
Kenmerk : NCDO/LvD/01/1926/mvs

Inleiding

Aanleiding voortgangsrapportage Provincies:

Voor de zomer 2000 heeft de stuurgroep van alle twaalf provincies hun Provinciale Ambitie Statements ontvangen en van commentaar voorzien. Dit commentaar is in de vorm van aanbevelingen opgenomen in de brief die de Provincies hebben ontvangen ter goedkeuring van de Passen.

Hierin is eveneens opgenomen de bepaling dat op 1 maart 2001 een eerste rapportage aan de stuurgroep voorgelegd diende te worden.

Van zes provincies is de rapportage op tijd ontvangen. Deze worden hierna besproken. Van de overige zes provincies hebben d.d. 20 maart nog niet allemaal een rapportage ingediend. In de derde stuurgroepvergadering van 2001 zal de tweede serie van rapportages worden besproken.

In het onderstaande wordt een schets gegeven van algemene bevindingen met de eerste zes rapportages, waarna een korte impressie volgt per provincie: Drenthe, Groningen, Limburg, Overijssel, Zeeland en Zuid-Holland.

Toegevoegd vindt u de algemene bevindingen naar aanleiding van de rapportages van de provincies: Noord-Holland; Utrecht; Noord-Brabant en Flevoland. Toegevoegd (t.b.v. stuurgroepvergadering 25 september 2001) zijn ook de rapportages van Friesland en Gelderland.

Algemene bevindingen op basis van zes rapportages

Procesbeschrijving

Allereerst is op te merken dat alle provincies in 2000 op voortvarende wijze hebben gewerkt aan het, veelal in samenwerking met een diversiteit aan organisaties, ontwikkelen en vaststellen van het PAS. Tevens is men in elke provincie in staat gebleken een start te maken met projecten en het betrekken van maatschappelijke en bestuurlijke partners. Gezien de vertraging in de aanloop van het programma Leren voor Duurzaamheid is dit een grote prestatie.

De verwachte diversiteit in de benaderingen en de betrokkenheid komt duidelijk naar voren. Zoals naar aanleiding van de PASsen al is opgemerkt, is elke provincie er in geslaagd een 'vertaling' naar de eigen specifieke situatie te maken. Hiermee wordt duidelijk dat de decentrale aanpak, waarin aansluiting wordt gerealiseerd bij de regionale en lokale situatie, zijn vruchten afwerpt.

In de rapportages gaan alle provincies in meer of mindere mate in op het proces dat heeft geleid tot de totstandkoming van de PASsen.. Daaraan gekoppeld wordt verslag gelegd over de stappen die zijn gezet nadat het PAS was vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Opvallend is de variatie in vormgeving van de regierol en het programmamanagement zoals die door de provincies wordt ingevuld, soms ligt die bij de consulentschappen NME en soms bij de provincie zelf: zo voert in de provincie Limburg het CNME (consulentschap NME) het

programmamanagement uit, terwijl de provincie Overijssel, nadat in eerste instantie de uitvoering in handen was gegeven van de NME-sector, opnieuw de regie naar zich heeft toegetrokken. In de meeste provincies participeert de NME-sector, tezamen met consulentschappen, milieufederaties en COSsen, actief in de uitvoering van de PASsen.

Het tijdstip dat de PASsen zijn vastgesteld heeft, evenals het opstellen van het Landelijk Ambitie Statement, enige vertraging opgelopen. Hierdoor worden door de provincies nog weinig evaluatieve opmerkingen gemaakt over het verloop van het proces van sturing. Als algemene conclusie kan worden gesteld dat de provincies zich nog meer als programmamanager moeten opstellen, waardoor via sturing, stimulering en uitlokking nieuwe partners worden uitgedaagd en uit samenwerkingsverbanden echt vernieuwende projecten kunnen voortkomen.

Aanvullend kan worden gesteld dat het proces in Utrecht en Noord-Brabant op een heldere en slagvaardige wijze van start is gegaan. Deze beide provincies zoeken actief naar vernieuwing in de sturing van het programma, en een overstap van NME naar Leren voor Duurzaamheid. In de andere twee provincies wordt het sturingsproces minder duidelijk omschreven. Uit de rapportage van de provincie Noord-Holland blijkt dat het proces van sturing (nog) niet echt van de grond te zijn gekomen. Flevoland houdt als provincie de sturing in eigen hand, ondersteund door het consulentschap.

Aanbeveling:

De Stuurgroep merkt op dat in toekomstige rapportages gedacht kan worden het onderscheid tussen de verschillende invalshoeken van duurzaamheid zichtbaar te maken in de beschrijving: de ecologische, economische en sociale invalshoek. Tezamen met aandacht voor het intergenerationele en mondiale aspect wordt zo duurzaamheid in al zijn dimensies belicht.

Projectenoverzicht

De meeste provincies werken met de mogelijkheid activiteiten in het veld financieel te ondersteunen. De regelingen variëren van een open subsidieregeling (provincie Limburg), via een tendergestuurde regeling (provincie Zuid-Holland) naar een voorstellen van projecten via een onafhankelijke programmagroep coördinator (provincie Groningen).

Uit de verschillende invullingen volgt ook verschil in het aantal projecten waarover een financieringsbesluit is of wordt genomen. De meeste projecten zijn voorgelegd in de provincie Limburg, twintig waarvan er drie zijn gehonoreerd.

De mate waarin sprake is van innovatieve projecten is niet altijd te beoordelen, vanwege de summier informatie over de inhoud van de projecten.

Een aantal projecten beweegt zich op het raakvlak NME-Leren voor Duurzaamheid, zoals verschillende initiatieven op het terrein van kennismanagement in Zuid-Holland, Drenthe en Groningen. Tevens kan geconstateerd worden dat veel initiatieven (nog) liggen op het opschalen van reeds bestaande activiteiten, zoals het Ecokids project in Zuid-Holland, de Ecoteams in Overijssel en de campagne 'fiets naar je werk' in Limburg. Ook is er gezocht naar nieuwe partners en het ontwikkelen van nieuwe werkmethodieken in het teken van 'leren voor duurzaamheid', zoals b.v. het combineren van verschillende functies is de zorgboerderij Mikkellhorst van de provincie Groningen, of het communicatieplan dat in de provincie Drenthe wordt ontwikkeld.

Aanvullend kan wordt vermeld dat ofwel de regelingen pas laat van start gingen, zodat er (nog) geen projecten zijn uitgezet (Noord-Holland) ofwel dat de projecten die zijn gestart zich kenmerken door nadruk op de 'ecologische' dimensie van Leren voor Duurzaamheid, zoals in Flevoland. Aandacht voor leeraspecten spelen echter ook in Flevoland een belangrijke rol.

Noord-Brabant en Utrecht onderkennen het feit dat (nog) onvoldoende de overstap is gemaakt van NME naar Leren voor Duurzaamheid.

Mondiaal perspectief:

In de reactie van de stuurgroep op de verschillende PASSen is aandacht voor de mondiale component zonder uitzondering benadrukt.

De hier besproken zes provincies besteden vrijwel allemaal aandacht voor de mondiale componenten in het programma Leren voor Duurzaamheid. Indien dit niet is gerealiseerd, wordt het genoemd als extra aandachtspunt, zo vermeldt de provincie Limburg in een korte evaluatie te weinig aandacht te hebben besteed aan deze invalshoek. In Zeeland ontbreekt, op basis van de rapportage, de mondiale insteek volledig, zonder dat hier een opmerking over wordt gemaakt.

In andere projecten ligt de mondiale invalshoek verweven met de overige activiteiten, zoals het project 'ton voor water', waarbij de NOVIB via een project is betrokken.

In Groningen wordt via een samenwerking tussen Scouting, Cos en NME een project opgezet onder de titel: 'aan de slag met andere culturen', waarin mogelijkheden voor de mondiale insteek zeker aanwezig lijken.

Voor zover op basis van de rapportages is vast te stellen, wordt een mondiale perspectief vooral gezocht in concrete projectvoorstellen en/of samenwerking met partners uit die sector. Er lijkt onvoldoende vanuit de volle breedte van duurzaamheid (in mondiaal én in tijdsperspectief) geredeneerd te worden. De provincies kunnen uitgedaagd worden meer op de inhoud én de leerprocessen in relatie tot het mondiale en tijdsperspectief in te gaan zetten.

Vanuit het Landelijke Programma zal hier expliciet worden gestimuleerd

Aanvullend kan worden opgemerkt dat ook de vier provincies die hun rapportages later hebben ingediend op projectniveau weliswaar in staat zijn de mondiale dimensie onder de aandacht te brengen, maar dat onvoldoende sprake is van een geïntegreerde aanpak.

Op 4 juli (jongstleden dus) is een inhoudelijke bijeenkomst van het Interprovinciaal Overleg LvD geweest, waarin het mondiale perspectief in LvD speciale aandacht heeft gekregen. (hierover kan mondeling verslag worden uitgebracht op de stuurgroepvergadering van 10 juli)

Financiële overzichten

Alle rapportages geven inzicht in de uitgaven en de inkomsten. Soms is de bijdrage van de provincie zelf nog niet aangesproken in het eerste jaar. In het eerste jaar is veel tijd en energie gestoken in het vormgeven van de provinciale PASSen, het voorbereiden van de regelingen en het opbouwen van het netwerk. Eind 2000 of begin 2001 is pas gestart met de uitvoering. Dit verklaart waarom in veel gevallen gelden worden overgeheveld naar 2001.

Over de overige vier provinciale rapportages is niets aanvullends te melden op dit punt.

Afstemming speerpunten

De rapportages gaan slechts bij uitzondering in op de vijf speerpunten, zoals die in het programma Leren voor Duurzaamheid zijn geformuleerd. De provincie Zuid-Holland relateert de verschillende projecten aan de speerpunten en de provincie Limburg legt in een schema die relatie vast.

Het meer of minder expliciet melden van de relatie tussen de activiteiten en de vijf speerpunten zal wellicht ook samenhangen met de mate waarin de provincies in hun PAS een 'eigen' vertaling hebben gemaakt van die speerpunten. Zo had de provincie Groningen in het PAS reeds een keuze en vertaling gemaakt naar de specifieke situatie in de provincie.

Om uiteindelijk toch een samenhangend beeld te kunnen schetsen lijkt het wel noodzakelijk de provincies te vragen in de komende rapportages meer aandacht te besteden aan de afstemming op de speerpunten. In de monitoring en evaluatie, uitgevoerd door mw. M.O. Pe, kan hier ook expliciet aandacht voor worden gevraagd.

Monitoring en evaluatie wordt ook door een deel van de zes provincies actief opgepakt. In Overijssel is een extern bureau aangezocht om het gehele beleid van de provincie te monitoren en evalueren. Het programma Leren voor Duurzaamheid in deze provincie maakt hiervan onderdeel uit.

De provincie Zuid-Holland gaat per speerpunt de monitoring en evaluatie invulling geven. In Zeeland wordt via interviews met sleutelfiguren uit het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en de overheid gekeken naar het programma Leren voor Duurzaamheid in de provincie. Te samen met een nulmeting en de verschillende nota's wordt een brochure ontwikkeld ten behoeve van de communicatie in de provincie. De interviews worden in 2003 herhaald.

De monitoring van de programma's wordt op verschillende manieren opgepakt. Zo heeft de provincie Utrecht een projectleider aangesteld die de taak heeft de monitoring en de rapportage aan de stuurgroep te verzorgen.

Alleen de provincie Flevoland gaat in de rapportage in op de vijf speerpunten uit het ambitiestatement. De andere provincies baseren hun rapportage op hetgeen door de provincie is besloten op basis van de speerpunten.

Hierna volgt een korte impressie van de afzonderlijke provincierapportages:

De vier rapportages van de provincies Utrecht, Noord-Brabant, Noord-Holland en Flevoland worden toegevoegd aan de overige impressies.

Provincie Drenthe

1. Procesbeschrijving

De voortgangsrapportage geeft beperkt inzicht in de manier waarop het programma inhoudelijk en organisatorisch vorm heeft gekregen. Wel wordt het procesmatig aspect beschreven waaruit blijkt dat de provincie zeer actief zoekt naar bestuurlijke en maatschappelijke samenwerkingsverbanden. Zo heeft de provincie het Platform LvD gecreëerd met deelnemers uit NME-organisaties, plattelandsvrouwen, het COS, de gemeenten en de waterschappen. Aangezien het platform bij de projectbeoordeling een minder actieve rol speelde dan verwacht wordt momenteel gedacht aan de instelling van een adviescommissie met vertegenwoordigers uit respectievelijk de gemeenten, waterschappen de NME-sector en het bedrijfsleven. Dit onder leiding van de gedeputeerde Landbouw en Natuur.

De provincie levert met de actieve houding op zowel bestuurlijk als op maatschappelijk niveau een bewonderenswaardige inzet.

2. Projectenoverzicht

In de voortgangsrapportage wordt niet aangegeven of en zo ja welke projecten zijn goedgekeurd. Het gevolg hiervan is dat er slechts een impressie kan worden gegeven van aangevraagde projecten. Hierbij valt met name de (relatief grote) aandacht voor de mondiale dimensie van Leren voor Duurzaamheid op. De meerderheid van de project is innovatief en veelzijdig, zoals het betrekken van asielzoekers bij natuurbeheeractiviteiten en het uitwisselen van ervaringen over natuur in Nederland en in het land van herkomst. Daarnaast wordt er veel aandacht besteed aan interactief beleid. In het kader van professionalisering en kwaliteitszorg wordt een kwaliteitsprotocol voor LvD ontwikkeld zowel als een monitoring en zorgplan. Doel hiervan is de kwaliteit van NME-producten en diensten te verbeteren.

3. Aanbevelingen

De provincie wordt aanbevolen om op de ingeslagen weg, het pro-actief zoeken naar nieuwe partners en samenwerkingsverbanden, te continueren. Dit geldt voor zowel het platform als voor de toekomstige adviescommissie, zodat in de komende periode een impuls wordt gegeven aan kennismanagement en bestuurlijke verankering.

Provincie Groningen

1. Procesbeschrijving

Het PAS Groningen is opgesteld in nauwe samenwerking met diverse regionale actoren, en is integraal overgenomen door de provincie. Het lijkt de reeds vroeg ontwikkelde enthousiaste samenwerking versterkt te hebben. De provincie kiest een eigen en herkenbare weg. De afstemming regionaal is optimaal. De provincie regisseert met de verschillende actoren het PAS op een creatieve en schijnbaar beleidsmatig efficiënte wijze, zodat het dichtbij de prioritaire thema's van het Provinciaal Omgevingsplan provincie Groningen (POP) ligt. Het accent ligt nu op het versterken van leerprocessen op het gebied van duurzaamheid, met extra aandacht op de onderwerpen ondernemen en bedrijvigheid, duurzame leefomgeving, mobiliteit en bereikbaarheid en karakteristiek landschap (inclusief natuur) en water.

Met de brede achterban, waarmee het PAS is opgesteld is afgesproken dat zij, in de vorm van een nog te formeren programmagroep diverse projecten indienen bij een onafhankelijk coördinator. Deze gekozen methodiek is inspirerend en kan goed werken als de reikwijdte van een dergelijke programmagroep groot genoeg is; als het bereik van nieuwe doelgroepen daarmee wordt gegarandeerd.

2. Projectbeschrijving

De vijftal door de programmagroep ingediende projecten lijken vooralsnog de vernieuwingsslag voldoende te maken. Al hoewel de keuzes m.b.t. de oorspronkelijke vijf speerpunten niet zichtbaar zijn gemaakt in de rapportage, lijken ze er goed op aan te sluiten en ook aandacht te besteden aan mondiale aspecten.

3. Aanbevelingen

De provincie wordt uitgedaagd om de verdiepingsslag, waarover de provincie zelf spreekt, met hetzelfde enthousiasme op te pakken als het proces rondom het opstellen van het PAS. Hiermee kan de provincie mogelijk een voorbeeld stellen ten opzichte van andere provincies.

Provincie Limburg:

1. Procesbeschrijving

De voortgangsrapportage van de Provincie Limburg geeft een goed inzicht in zowel de ambities, het bereikte resultaat als het proces. Het consulentschap NME voert het programmamanagement, de besluiten over ingediende projecten worden genomen door een stuurgroep. De provincie heeft een interbestuurlijke stuurgroep samengesteld, waarin over de ambities van het programma wordt gesproken met leden/betrokkenen.

In het algemeen kan worden opgemerkt dat de provincie bezig is met opschaling van NME naar LvD. Door de stuurgroep van de provincie wordt gelet op de mogelijkheden van vervlechting met andere activiteiten en het CNME bewaakt de algemene ambities. Totnogtoe is het nog niet echt gelukt om het mondiale perspectief in LvD in het programma vorm te geven.

2. Projectenoverzicht

Momenteel zijn slechts drie van de twintig projecten goedgekeurd, waarbij de inhoudelijke omschrijving in de voortgangsrapportage ontbreekt. Wel valt op dat de stuurgroep projecten vanuit een brede invulling van duurzaamheid beoordeelt met aandacht voor het leeraspect en maatschappelijke integratie. De eisen die worden gesteld, zijn niet simpel.

3. Aanbevelingen

De Provincie dan wel het CNME zou in sommige gevallen een meer sturende rol op zich kunnen nemen en minder aanbodgericht werken. Hierbij kan met name gedacht worden aan terreinen als bestuurlijke verankering. Tevens is het wenselijk om de 'classificatie' van projecten te bepalen zodat wordt voorkomen dat hetzelfde project onder verschillende noemers wordt gecatalogiseerd. Tot slot, zoals de provincie zelf in haar rapportage aangeeft, is meer aandacht voor de mondiale dimensie van duurzaamheid wenselijk.

Provincie Noord-Holland

1. Procesbeschrijving

De bondig geschreven voortgangsrapportage van Provincie Noord-Holland lijkt de intentie waar te maken 'de administratieve last van monitoring en evaluatie zo klein mogelijk te houden'. De bondigheid maakt de doorlopen processen en keuzes niet voldoende inzichtelijk.

De vier voorkeursthema's uit het PAS (1. ondersteuningsstructuur; 2. duurzame energie; 3. duurzaam waterbeheer en natuurbeleid; 4. integrale duurzaamheidsvraagstukken) zijn in samenspraak met milieufederatie Noord-Holland, het CNME en uitgaand van het collegeprogramma opgesteld. Vanaf 1996 is de focus voornamelijk gericht geweest op ondersteuning van bestaande NME-structuren 'regionale steunpunten'. Vanaf mei 2001 wordt de eerste tranche van subsidietoekenning op basis van een tenderregeling naar verwachting in werking gesteld. Op basis van de voorwaarden van de regeling lijken doelstellingen als samenwerking tussen subsidieaanvragers en zoeken van cofinanciering enigszins uitgewerkt. Over het communicatieproces naar buiten toe wordt amper gesproken.

2. Projectenbeschrijving

Omdat de eerste tranche aanvragen nu pas begint, kan over de inhoud van de projectvoorstellen nog niet veel wordenesignaleerd. Of vernieuwing en verbreding van NME naar Leren voor Duurzaamheid, inclusief de mondiale dimensie gemaakt zal worden is nog onduidelijk. Het budget voor 2000 wordt overgeheveld naar 2001. Subsidieaanvragen die nu voorliggen, waarvan de werkzaamheden reeds zijn gestart in 2000, kunnen mits positief beoordeeld nog vergoed worden.

3. Aanbevelingen

Niet geheel duidelijk is of de bondige opzet van de rapportage simpelweg betekent dat er nog niet veel te melden is. Nog onvoldoende komt naar voren hoe verbreding van de NME-sector naar nieuwe partners mogelijk wordt gemaakt. De mondiale dimensie wordt als zodanig niet genoemd. Opschaling naar 'Leren voor Duurzaamheid' moet goed in de gaten worden gehouden.

Vanzelfsprekend heeft een goed en helder communicatieproces naar het lokale veld prioriteit. Inzicht in dit proces moet wel worden gegeven. Kort en bondige rapportages, monitoring en evaluaties worden ondersteund mits helder en op de algemene doelstellingen van het LAS georiënteerd. Een helder communicatietraject, inclusief positionering van het programma LvD in het kader van andere duurzaamheidsinitiatieven is gewenst.

Provincie Overijssel:

1. Procesbeschrijving

De discussie over het PAS van Overijssel komt inspirerend en enthousiast over. Na tegenslagen in het begin, m.b.t. de moeite die het kostte voor de diverse actoren om over hun eigen grenzen heen te kijken, lijkt nu een uitweg gevonden te zijn. De provincie heeft de regierol weer op zich genomen en inspireert verschillende partijen door aansluiting te vinden bij bestaande structuren als het ISV. De provincie heeft uitdrukkelijk gezocht naar beleidskoppelingen en manieren om vernieuwende projecten uit te lokken.

In maart wordt besloten wie van drie verschillende adviesbureaus (communicatie-, milieu- of reclamebureau) een communicatieplan gaat opstellen. Het is positief op te merken dat mede gelet op de losse structuur de huidige processen de ruimte krijgen, waardoor vernieuwing een kans krijgt. De provincie laat weten dat LvD integraal zal worden opgenomen in een monitoringsysteem dat in ontwikkeling is voor de het gehele provinciale beleid.

2. Projectenoverzicht

Mede gelet op de late start van de provincie is er nog weinig inzicht te krijgen in de effectiviteit van de ingediende en geselecteerde projecten. Via de subsidieregeling zijn nog slechts twee projecten gecommitteerd, die (zover in te schatten...) geen vernieuwing uitstralen. Het zwaartepunt, in de projecten in voorbereiding, lijkt te liggen bij diverse discussiebijeenkomsten gericht op de nog minder vaak belichte aspecten van duurzaamheid.

De specifieke aandacht m.b.t. de 5 speerpunten van LvD wordt niet benoemd. Of de gekozen losse structuur ook zal leiden tot voldoende vernieuwde inzet moet dit jaar duidelijk worden.

3. Aanbevelingen:

De provincie zou ervoor moeten waken dat tijdens de evaluatie van dit jaar de voor- en nadelen van de huidige gekozen losse structuur naar boven komen: voor- en nadelen m.b.t. mogelijke vernieuwing van doelgroepen en verbreding van het integrale karakter van LvD, inclusief versterkte aandacht voor de mondiale dimensie.

Provincie Zeeland:

1. Procesbeschrijving

De Voortgangsrapportage van de Provincie Zeeland wordt net zoals het PAS gekenmerkt door een gestructureerde opzet. Het geeft slechts beperkt inzicht in de procesmatige kant van het programma. Na het bepalen van de streefbeelden lijkt de regierol van de provincie enigszins te zijn afgenomen, de nadruk is nu komen te liggen op het projectenaanbod.

Daarentegen heeft de provincie een sturende rol op zich genomen een aantal andere vlakken, zoals het organiseren van bijeenkomsten met actoren uit het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties het onderwijs en gemeenten. Tevens heeft de provincie het initiatief genomen om een evaluatie uit te laten voeren waaruit o.a. kwalitatieve gegevens aan bod komen. Tot nog toe wordt er geen aandacht besteed aan het mondiale aspect van duurzaamheid, noch heeft er een opschaling van NME naar LvD plaatsgevonden.

Zeeland is de enige provincie waarin eigen initiatieven zijn genomen om Leren voor Duurzaamheid/NME bestuurlijk en maatschappelijk te positioneren, zowel door op te treden als samenwerkingspartner (bedrijven) als door de organisatie van de Abdijborrel waar bestuurlijke belangstelling voor is gebleken.

2. Projectenoverzicht

Er is er een klein aantal projecten gestart waarbij de nadruk ligt op de Natuur en Milieu (onderwijs)-gerelateerde activiteiten. Een interessant project is het ontwikkelen van een toekomstvisie van de NME-centra, hetgeen een aanzet kan geven aan kennismanagement en professionalisering. Tevens zou deze activiteit een impuls kunnen geven aan de samenwerking tussen overheid en maatschappelijke organisaties. Voorts wordt een eerste aanzet gegeven tot professionalisering van NME-medewerkers door middel van trainingen.

3. Aanbevelingen

Het zou wenselijk zijn om samen met maatschappelijke actoren het inhoudelijk kader van duurzaamheid nader te bepalen en de strategie voor de komende periode invulling te geven. De twee bijeenkomsten van 2000 zouden hiervoor als basis dienen. Tevens zou kunnen worden gedacht aan een strategie om de bestuurlijke samenwerking op het gebied van duurzaamheid te versterken, zowel horizontaal als verticaal. Tot slot zou het wenselijk zijn om aandacht voor het mondiale aspect van duurzaamheid te versterken.

Provincie Zuid-Holland

1. Procesbeschrijving

De provincie Zuid Holland heeft in het afgelopen jaar vooral veel aandacht besteed aan het proces om LvD op de kaart te zetten. Een helder geformuleerd en gedragen PAS, de startbijeenkomst en o.a. video zijn voor een goede inbedding en verankering van het programma LvD van belang.

Voor het jaar 2000 zijn de financiën voornamelijk aangewend ten behoeve van het proces; het opstellen van het PAS, de subsidieverordering, instelling van het programmamanagement en de start van een traject van kennismanagement.

De provincie staat op het punt van beoordeling van de eerste tenderprocedure met de daarin 35 indiende projecten

In de subsidieverordening die eind 2000 is ingesteld, is gekozen voor één tenderprocedure per jaar voor de speerpunten maatschappelijke integratie, verdere inbedding in het onderwijs en professionalisering.

Hiermee is inhoudelijk sturing gegeven aan de activiteiten die in het kader van LvD kunnen worden ontwikkeld. De open stimuleringsregeling is gericht op de prioritaire thema's vitaal stedelijk gebied, duurzaam waterbeheer, natuurbeheer, ecologische landbouw en duurzaam consumeren.

De speerpunten kennismanagement en bestuurlijke verankering zullen met apart budget via o.a. opdrachten uitvoering krijgen, waardoor de sturing ten aanzien van deze beide speerpunten actief wordt opgepakt.

2. Projectbeschrijving

Zes projecten zijn van start gegaan welke voornamelijk vernieuwing en opschaling betreffen van al 'oude' bekende projecten. De mondiale dimensie lijkt hierin matig tot uiting te zijn gekomen.

De tenderprocedure voor 2001 leverde 35 ingezonden projecten op, welke in april zullen worden beoordeeld. Inhoudelijke mededelingen zijn nog niet gedaan.

De rapportage laat een beperkt doch heldere vertaling zien van activiteiten naar het kader van de vijf speerpunten. Bij het speerpunt professionalisering wordt vooralsnog geen specifieke actie ondernomen. Er wordt geconstateerd dat het voor nieuwe partijen een zoektocht is om materiaal te ontwikkelen dat educatief goed doordacht is. Daarnaast lijkt het erop dat het voor de NME-sector zelf ook een zoektocht is om de mondiale component te verbinden aan projecten.

3. Aanbevelingen

Gezien de aard van de projecten die zijn ingezonden, kan aandacht voor de mondiale component extra worden aanzet. De provincie wordt aangeraden hier actief in te sturen. De getoonde interesse in wederzijdse samenwerking met het COS is interessant, maar zal nog handen en voeten gegeven moeten worden.

Provincie Utrecht

1. Procesbeschrijving

Het PAS van Utrecht kenmerkt zich door een samenhangend en realistische aanpak. Vorig jaar in de provincie gewezen op het gevaar van versnippering naar aanleiding van het groot aantal plannen, waarna er met behulp van 2 brainstormsessies met sleutelfiguren een interne prioritering heeft plaatsgevonden. De thematisering van LvD is praktisch en vond door middel van interactief beleid plaats. Het programmamanagement wordt uitgevoerd door het NME –consulentschap Utrecht. Lofwaardig is het feit dat de provincie een platform heeft ingesteld om maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en de drie overheidslagen te betrekken bij het adviseren over de inkomende projectvoorstellen.

De uiteindelijke beslissingen over subsidiegelden worden genomen door de stuurgroep waarin verschillende overheidsgremia zitting hebben. Door het trapsgewijs besluitvormings- en sturingskader is de taak en (sturings) verantwoordelijkheden van de provincie helder gebleven. Tevens wordt gedacht aan het instellen van een ‘adviescommissie van deskundigen’ bestaande uit “wijze mannen en vrouwen” die ééns per jaar de projecten evalueert en de stuurgroep adviseert. Hierbij wordt niet aangegeven of de deelnemers uit ambtenaren, maatschappelijke actoren dan wel een combinatie daarvan zal bestaan. Interessant is ook het feit dat de provincie aandacht schenkt aan bestuurlijke verankering, hetgeen mede werd vormgegeven door een startmanifestatie.

2. Projectbeschrijving

In het jaar 2000 heeft de provincie zich geconcentreerd op het opstellen van de PASU en de projectorganisatie. Het enige *project* was de organisatie van een 'Studiemiddag LvD: milieuzorg op school' en het uitbrengen van een gelijknamige gids. Aan de activiteit hebben 14 onderwijsinstellingen deelgenomen met medewerking van nutsbedrijven uit de regio. Doel hiervan was om een plan op te stellen teneinde de milieubelasting van scholen terug te dringen, hetgeen deels is geslaagd. Hierbij is tevens aandacht geschonken aan het overdraagbaar leeraspect. De geplande activiteiten in 2001 richten zich eveneens uitsluitend op het *ecologisch* aspect van LvD. De nadruk op Natuur- en Milieuprojecten en aandacht voor het leeraspect vloeien voort uit zowel de keuze m.b.t. de streefbeelden als de interne prioritering en de publieksfolder. De indruk ontstaat dat de sprong van de traditionele NME naar Leren voor Duurzaamheid wat betreft het sociaal, economisch en mondiaal aspect van duurzaamheid nog niet is gemaakt. Wel heeft de provincie veel aandacht besteed aan het overdraagbaar maken van ervaringen, interactieve beleidsvorming, het betrekken van uiteenlopende actoren en het scheppen van een helder en meetbaar beleid.

3. Aanbevelingen

- Binnen de vier thema's zou er (meer) aandacht kunnen worden geschonken aan het sociaal, economisch en mondiaal aspect. Met name binnen 'duurzaam wonen en consumeren' zou de specificering zich naast NME-aspecten ook kunnen richten op de bovengenoemde invalshoeken. Tevens zou i.p.v. 'NME' kunnen worden gesproken over 'Leren voor Duurzaamheid' in de brede zin van het woord.
- Gezien de besluitvormingsstructuur en de duidelijk uitgewerkte doelstelling heeft de provincie een sterk instrumentarium om het programma meer open te stellen voor innovatieve voorstellen en partnerschappen die zich ook buiten het traditionele NME-veld bevinden. Voor zowel duurzaamheid in de brede zin als het vernieuwend karakter geldt dat de Provincie deze onderdelen zou kunnen stimuleren door:
 - de keuze van deelnemers aan het platform en de adviescommissie van deskundigen

- deze te verwerken in het beleidskader
- deze specifiek aan te duiden in de matrix en informatieformulier voor buitenstaanders
- De provincie zou kunnen overwegen om de eigen bijdrage aan het Leren voor Duurzaamheid programma te verhogen, waarbij o.a. een bedrag voor innovatieve allianties en projecten wordt gereserveerd.

Provincie Noord-Brabant

1. Procesbeschrijving

De voorgangsrapportage laat zien dat sinds de vaststelling van het PAS de focus is gelegd op het bewerkstelligen van een duidelijk communicatietraject en bestuurlijke verankering van het programma LvD. Dit lijkt een juiste keuze, o.a. omdat aansluiting bij andere brede initiatieven gericht op duurzaamheid hiermee eerder tot stand zal kunnen komen.

In de nieuw opgestelde subsidieverordening is een interessante aanpak gekozen, waarin het CNME organisaties kan ondersteunen bij het opstellen van professionele projectvoorstellen en een 'programmaraad' (samengesteld uit de breedte van duurzaamheid) het GS zal adviseren. De verordening lijkt goed in elkaar te zitten.

2. Projectenbeschrijving

Voor het jaar 2000 is het subsidieplafond onder de oude verordening 'NME' verhoogd en zijn een tiental subsidies toegekend. De les wordt geleerd dat de gewenste omschakeling van NME naar LvD nog onvoldoende duidelijk is; dat veel projecten de NME-boodschap slechts in een nieuw jasje steken. De mondiale dimensie wordt nog weinig geïntegreerd meegenomen.

De nieuwe verordening waarbinnen projectvoorstellen voor 1 mei zijn ingediend en nu worden getoetst, lijkt eenduidiger melding te maken van de doelstellingen van 'Leren voor Duurzaamheid'.

3. Aanbevelingen

Om in de komende projectrondes meer vernieuwende en passende voorstellen te krijgen lijkt het zinvol om de mogelijkheid te bekijken niet alleen het CNME in de ondersteuningstaak te betrekken, maar ook andere organisaties, en/of het CNME te professionaliseren.

Bij het in werking stellen van de zogenaamde programmaraad wordt nadrukkelijk gevraagd de brede samenstelling voor ogen te houden.

Provincie Flevoland

1. Procesbeschrijving

Begin 2000 heeft de provincie een klankbordgroep gecreëerd met vertegenwoordigers uit diverse bestuurslagen en maatschappelijke organisaties die in commissies onderdelen van het PAS hebben uitgewerkt. Onduidelijk is nog in hoeverre er sprake is van horizontale bestuurlijke ontschotting en welke maatschappelijke actoren aan de klankbordgroep deelnemen. Binnen de commissies en de klankbordgroep bijeenkomsten is o.a. aandacht geschonken aan LvD in het algemeen, de verdeling van middelen per ambitie en de totstandkoming van projecten.

De provincie heeft de regierol van LvD op zich genomen, waarbij het NME consulentschap een adviserende rol vervult. Besluiten over ingediende projecten zijn door het college van gedeputeerde Staten genomen.

2. Projectbeschrijving

In december 2000 zijn voor de komende jaren een tiental projecten gecommitteerd verdeeld over de verschillende ambities. Opvallend is de terugkerende aandacht voor het leeraspect van LvD, politieke en maatschappelijke participatie en de multiculturele samenleving. Tevens wordt de nadruk gelegd op het sluiten van nieuwe allianties en het zoeken naar nieuwe actoren. Desalniettemin wordt met name de nadruk gelegd op het ecologisch aspect van LvD en wordt er nauwelijks of geen aandacht besteed aan het sociaal, economisch of mondiaal aspect van duurzaamheid.

3. Aanbevelingen

- Aanbevolen wordt om naast NME-actoren en bedrijven tevens sociale organisaties en ontwikkelingsactoren uit te nodigen om deel te nemen aan de klankbordgroep. Tevens zouden bovengenoemde thema's kunnen worden geïntegreerd in de projectkeuze.
- Door de unieke positie van Almere als stad in opbouw en de breed gedragen en verspreide PAS zou de provincie zich kunnen richten op een sociaal, economisch mondiaal en ecologisch duurzame invulling van bestemmingplannen in overleg met (toekomstige) bewoners
- Tot slot zou de provincie kunnen overwegen om haar reeds bestaande voor multiculturaliteit te gebruiken om het o.a. mondiale aspect van duurzaamheid in haar beleid te integreren, bijvoorbeeld door (een deel van) de klankbordgroep bij beleidsvorming te betrekken.

Provincie Gelderland

1. Procesbeschrijving

De voortvarende aanvang van de provincie Gelderland met het opstellen van een ambitiestatement in 2000, en de zoektocht naar een passende organisatiestructuur lijkt vertraging te hebben opgelopen door ziekte van een medewerker. De regisserende rol van de provincie is mede hierdoor achtergebleven.

De regie en energie komt tot op heden voornamelijk vanuit de traditionele NME-sector. De provincie schetst dat de innovatie binnen het programma LvD tot in 2001 relatief beperkt zal zijn. Er zijn tot op heden projecten geworven via de bestaande kanalen en de bestaande subsidieregeling. Nog niet duidelijk is hoe een nieuwe regeling voor 2002 eruit zal komen te zien. De implementatie van de in 2000 gekozen organisatiestructuur zal hierin duidelijkheid moeten verschaffen.

2. Projectenoverzicht

Het grote aantal gesubsidieerde projecten in 2000 is voornamelijk afkomstig uit de bekende NME-sector, geworven via de bestaande subsidieregeling. De beoordeling is tot stand gekomen op basis van advies van de het Provinciaal Consulentenschap NME en het voorstel van de programmamanager. De projecten zijn divers van aard maar blijven erg gericht op de traditionele NME aanpak. In het PAS werden 7 thema's uitgewerkt om te komen tot 'duurzame ecologie en maatschappij'. De gesubsidieerde projecten dekken voor het grootste deel de eerste 4 thema's, te weten: Primair onderwijs, Voortgezet onderwijs, Natuurgerichte recreatie en Vrijwilligersaanbod. Relatief weinig aandacht gaat uit naar de thema's: Integraal beleid LvD bij overheden, Politieke verankering en Mondiale dimensie van duurzaamheid.

Ingediende projecten in 2001 zijn nog niet beoordeeld.

3. Aanbevelingen

- De in 2000 gekozen organisatiestructuur zal dit jaar zijn voordeel moeten laten zien. De op korte termijn te effectueren programmaorganisatie wordt nogmaals sterk aanbevolen (met behulp van het Strategisch Beraad) de verantwoordelijkheden van verschillende bestuurlijke partners (provincie, gemeenten en waterschappen) inzichtelijker te maken en innovatie aan te brengen in de betrokkenheid van nieuwe actoren (bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties).
- Bij het opstellen van een nieuwe subsidieregeling moet opschaling naar Leren voor Duurzaamheid duidelijk worden, evenals de uitwerking van de mondiale dimensie van duurzaamheid. Een innoverende projectenportefeuille wordt in 2002 verwacht.

Provincie Friesland

1 Procesbeschrijving

De Voortgangsrapportage van de Provincie Friesland geeft beperkt inzicht in de procesmatige kant van het programma. Wel kan worden vastgesteld dat de Provincie een actieve rol speelt in het betrekken van nieuwe actoren en werkt aan de vervlechting met bestaande programma's (Kompass van het Noorden).

In het afgelopen jaar heeft de Provincie gesprekken gevoerd met gemeenten, waterschappen en diverse organisaties. Een adviesgroep is gevormd waarin gemeenten, waterschappen, de KvK, natuur en milieuorganisaties zowel als de Feriening Lytse Doarpen deelnemen. De adviesgroep heeft een actieve rol gespeeld in het uitwerken van het PAS en het verzamelen van projecten.

2 Projectenoverzicht

In juni 2001 was de Provincie nog geen verplichtingen aangegaan, de verwachting is dat projecten echter binnen afzienbare tijd wél van start kunnen gaan. Inmiddels is een relatief groot aantal projectvoorstellen ingediend, waarbij de aandacht voor maatschappelijke integratie opvalt. Een van de innovatie projectvoorstellen is het voornemen van de Kamer van Koophandel Friesland om het de samenwerking tussen het bedrijfsleven en natuur en milieu organisaties te stimuleren. M.b.t. tot bestuurlijke inbedding en maatschappelijke integratie is het projectplan 'duurzaam wonen' van groot belang, ook door haar nadruk op wederzijdse leerprocessen. De aandacht voor het mondiaal aspect van LvD blijft op dit moment beperkt.

3 Aanbevelingen

Het zou wenselijk zijn om samen met maatschappelijke actoren innovatie samenwerkingsvormen te stimuleren. Praktisch is het van belang om na deze periode van gedegen voorbereiding en inhoudelijke verkenning de uitvoering van goedgekeurde projecten te bevorderen. Tot slot kan de mondiale component van het programma pro-actief kunnen worden versterkt.